

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ПРИАЗОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії,
в.о. ректора ДВНЗ «ПДТУ»

Prof О.В.Хаджинова
«*22*» *серезня* 2023 р.

ПРОГРАМА

**фахового вступного випробування
за спеціальністю 231 Соціальна робота**

при вступі для здобуття освітнього ступеня магістра
на основі здобутого ступеня бакалавра, магістра
(освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста)

Маріуполь-Дніпро, 2023

Програма фахового вступного випробування за спеціальністю 231 Соціальна робота при вступі для здобуття освітнього ступеня магістра на основі здобутого ступеня вищої освіти (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста) / Уклад. Ташкінова О.А., Мальцева О.В., Суровцева І.Ю. – Дніпро: ПДТУ, 2023. – 23 с.

Програма містить перелік обов'язкових освітніх компонентів для здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 231 Соціальна робота, зміст їх модулів та тем, оволодіння якими забезпечує загальні та спеціальні (фахові) компетентності за спеціальністю, визначені стандартом вищої освіти.

Програму розроблено фахово-атестаційною комісією за спеціальністю 231 Соціальна робота, створену наказом ректора ДВНЗ «ПДТУ» від 27 березня 2023 року № 51-05.

Розробники програми (склад фахово-атестаційної комісії):

Ташкінова Оксана Анатоліївна	– доцент кафедри соціології та соціальної роботи, канд. соціол. наук;
Мальцева Ольга Володимирівна	– доцент кафедри соціології та соціальної роботи, доктор філос. наук;
Суровцева Ірина Юріївна	– доцент кафедри соціології та соціальної роботи, канд.істор.наук.

ВСТУП

Соціальна робота – це важлива та затребувана сучасна професія, що має великий попит та пропонує системний підхід до вирішення складних соціальних, психологічних та педагогічних проблем сучасності.

Програма призначена для абітурієнтів, які вступають до магістратури ДВНЗ «ПДТУ» за ОПП «Соціальна робота» на основі освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр», «спеціаліст / магістр», здобутого за спеціальністю 231 Соціальна робота або за іншою (спорідненою) спеціальністю / напрямом підготовки в ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет» або іншому закладі вищої освіти України.

Метою іспиту є перевірка відповідності теоретичних знань та практичних умінь абітурієнтів програмним вимогам освітньої програми «Соціальна робота» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, а також оцінка ступеня підготовленості абітурієнтів до навчання у закладах вищої освіти на другому (магістерському) рівні вищої освіти.

На іспит виносяться такі **теоретичні та практичні питання** з основ соціальної роботи:

- Історія та теорія соціальної роботи;
- Соціальна робота з різними групами клієнтів;
- Методи і організація соціальних досліджень;
- Соціальне забезпечення населення.

1. ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Метою викладання дисципліни «Історія та теорія соціальної роботи» є засвоєння студентами історичних основ та теоретико-методологічної бази соціальної роботи.

Основне завдання вивчення дисципліни «Історія та теорія соціальної роботи» є надати студентам знань з історії та теорії соціальної роботи, навчити застосуванню принципів та методів соціальної роботи в процесі вирішення проблем клієнтів соціальних служб.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні

знати:

- поняття та сутність соціальної роботи як теорії, практики та навчальної дисципліни;
- історичні передумови становлення соціальної роботи в Україні та світі;
- принципи функціонування, проблеми реалізації системи соціального забезпечення та соціального захисту населення.

вміти:

- проводити аналіз причин та факторів неблагополучної соціалізації соціально уразливих категорій населення;
- допомагати соціально уразливим групам населення у процесі їх соціалізації та ре соціалізації;
- підбирати методи та методики роботи відповідно до проблем клієнта;
- аналізувати доцільність та ефективність технологій соціальної роботи з різними групами населення.

Перелік тем для вивчення:

Тема 1. Організація соціальної допомоги в античному та середньовічному суспільствах

Елементи соціальної допомоги в античному суспільстві. Статус особи, яка потребує допомоги, в середньовічному суспільстві. Організація

соціальної допомоги в середньовіччі. Домінуюча роль церкви у наданні соціальної допомоги.

Тема 2. Здійснення соціальної роботи в країнах Європи у 16-18 ст.

Зміна статусу особи, яка потребує допомоги. Виникнення та розповсюдження соціальних установ закритого типу. Зростання ролі держави в розподілі соціальної допомоги.

Тема 3. Зародження системи державного соціального забезпечення та приватної благодійності в Західній Європі в 19 ст.

Перехід до спеціалізації соціальних установ та працівників, що в них зайняті. Усвідомлення важливості надання допомоги та здійснення контролю без ізоляції особи. Визнання необхідності соціального забезпечення.

Тема 4. Становлення системи державної соціальної політики на Україні у 19 ст.

Неефективність централізованої організації соціальної допомоги. Переорієнтація на місцеві установи у справах піклування про осіб, що потребують допомоги. Зростання ролі благодійних товариств у наданні соціальної допомоги в другій половині 19 ст.

Тема 5. Започаткування соціальної роботи як професійного виду діяльності (20 ст.)

Передумови зародження професії соціального працівника. Різні шляхи становлення професії в Європі та Америці. Виникнення перших соціальних шкіл. Розвиток і становлення наукового періоду осмислення соціальної допомоги. Раціоналізація і секуляризація благодійності. Основні наукові парадигми соціальної роботи. Соціальна робота в США. Вплив праці М. Річмонд «Соціальні діагнози» на вироблення першої методики в роботі соціального працівника.

Тема 6. Розвиток вітчизняної системи соціального забезпечення у 21 столітті

Право громадян на матеріальне забезпечення в старості, у випадку хвороби, повної чи часткової втрати працездатності. Зміни парадигми соціального захисту при переході до ринкових відносин. Система соціального захисту у сучасній Україні

Тема 7. Теорія соціальної роботи як наука і навчальна дисципліна

Актуальність соціальної роботи в сучасному суспільстві. Соціально-економічні проблеми і соціальна робота. Девіація і маргіналізація населення в умовах трансформаційної кризи. Соціальна робота як механізм реалізації державної соціальної політики. Соціальна робота як спосіб зняття соціальної напруженості. Соціальна робота як наукова діяльність.

Тема 8. Особливості об'єктів соціальної роботи

Сутність поняття «клієнт» у соціальній роботі. Людина - нужденний, людина - що допомагає. Людина як пасивний соціальний суб'єкт. Людина раціональна. Людина як природна істота. Людина як психосоматична істота. Людина як соціальна істота. Уразливі соціальні групи. Система клієнтури. Провідник змін. Контракт. Системний підхід. Система мішеней. Сили спонукання. Сила опору. Категорії клієнтів соціальної роботи. Класифікація об'єктів соціальної роботи.

Тема 9. Система соціальної роботи

Поняття суб'єктів соціальної роботи. Рівні суб'єктів соціальної роботи. Закономірності та принципи соціальної роботи. Держава як головний суб'єкт соціальної роботи. Органи виконавчої влади. Фахівець з соціальної роботи як суб'єкт соціальної роботи. Громадські та благодійні організацій як суб'єкти соціальної роботи. Рівні суб'єктів соціальної роботи. Загальні і специфічні принципи соціальної роботи.

Тема 10. Теоретичні моделі соціальної роботи.

Психолого-орієнтовані моделі соціальної роботи. Соціолого-орієнтовані моделі соціальної роботи. Комплексно-орієнтовані моделі соціальної роботи.

Психодинамічна модель соціальної роботи. Системна модель соціальної роботи. Модель кризового втручання. Зосереджена на завданні модель. Модель сімейної терапії. Модель психосоціальної терапії. Соціально-педагогічна модель. Педагогічні основи соціальної роботи. Адаптивно-соціалізаційна теорія соціальної роботи. Людина в соціальній роботі: системний підхід. Соціалізаційні та адаптивні процеси в соціальній роботі. Адаптивно-соціалізаційна теорія соціальної роботи.

Тема 11. Індивідуальна соціальна робота

Ведення випадку (кейс-менеджмент) в соціальній роботі. Процес ведення випадку. Первинне оцінювання і складання плану догляду. Реалізація плану втручання і оцінювання його результатів. Ведення професійних записів. Індивідуальне консультування в соціальній роботі. Специфіка консультування в соціальній роботі. Консультативний процес і консультативна взаємодія. Представництво інтересів клієнта в соціальній роботі. Вулична соціальна робота: 1) «аутріч-робота», 2) «детач-робота».

Тема 12. Групова соціальна робота та соціальна робота в громаді

Класифікація груп і групові процеси. Організація групової соціальної роботи. Проведення тренінгів у соціальній роботі. Уявлення про громаду і соціальну роботу в ній. Робота з розвитку громади.

Рекомендована література

1. Історія соціальної педагогіки та соціальної роботи. Курс лекцій / Поліщук В.А., Янкович О.І. - ТДПУ, Тернопіль, 2009.- 256 с.
2. Історія, теорія і практика соціальної роботи в Україні: Навч. Посібник для суд. вищ. нач. закл. / Упорядники: С.Л. Харченко, М.С. Кратінов, Л.Ц. Ваховський та ін. – Луганськ: Альма-Матер, 2005. -408

3. Капська А.Й. Соціальна робота: Навчальний посібник.- Київ: Центр навч. літератури, 2005р., 328 с.
4. Лукашевич М.П., Мигович І.І. Теорія і методи соціальної роботи: Навчальний посібник. – 2-ге видання, доп. і випр.. – К.: МАУП, 2003.- 168 с.
5. Соціальна робота в Україні: перші кроки./ За ред. В. Полтавця. - К.: КМ Academia, 2000.- 236 с.
6. Теория социальной работы: Учебник. / Под ред. Проф. Е.И. Холостовой – М.: Юристъ, 1998. – 334 с.
7. Теорії і методи соціальної роботи: Підручник для студентів вищих навчальних закладів./ За ред.. Т.В. Семигіної, І.І. Миговича. – К.: Академвидав, 2005.- 328 с.
8. Тюття Л.Т., Іванова І.Б. Соціальна робота: теорія і практика. - К.: Знання, 2008.- 574 с.
9. *Безпалько О.В.* Соціальна робота в громаді: Навч. посіб. для студ. виш, навч. закладів / Академія праці та соціальних відносин. — К.: Центр навч. літератури, 2005. — 172 с,

2. СОЦІАЛЬНА РОБОТА З РІЗНИМИ ГРУПАМИ КЛІЄНТІВ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Соціальна робота з різними групами клієнтів» є підготовка фахівців до практичної діяльності в галузі соціального захисту населення, опанування технологіями соціальної допомоги різним соціально уразливим групам населення.

Основне завдання вивчення дисципліни «Соціальна робота з різними групами клієнтів» є надати студентам знань з організації соціальної роботи з різними групами клієнтів, навчити застосуванню теоретичних знань на практиці.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні *знати:*

- Специфіку життєвих проблем конкретних груп клієнтів;
- Місце конкретної групи клієнтів соціальної роботи в суспільстві;
- Теоретичні підходи, які використовуються у соціальній роботі з конкретними групами клієнтів;
- Методи та методики практичної соціальної роботи з конкретною групою клієнтів;
- Приклади роботи соціальних служб з конкретними групами клієнтів.

вміти:

- проводити аналіз причин та факторів неблагополучної соціалізації соціально уразливих категорій населення;
- допомагати соціально уразливим групам населення у процесі їх соціалізації та ре соціалізації;
- підбирати методи та методики роботи відповідно до проблем клієнта;
- аналізувати доцільність та ефективність технологій соціальної роботи з різними групами населення.

Перелік тем для вивчення:

Тема 1. Технологічний підхід у соціальній роботі (теоретико-методологічні аспекти)

Поняття технологізації. Соціальні технології у сучасному світі. Соціальні технології в управлінні суспільними процесами. Соціальний простір як категорія соціальної технологізації. Класифікація соціальних технологій. Специфіка соціальних технологій у соціальній роботі. Типи та види технологій у соціальній роботі. Соціальна реабілітація. Соціальна корекція. Соціальна терапія.

Тема 2. Соціальна робота з малозабезпеченими групами населення.

Показники малозабезпеченості населення. Соціальний захист малозабезпеченого населення. Форми та методи соціальної роботи щодо підвищення життєвого рівня малозабезпечених груп населення. Побутове

обслуговування малозабезпечених громадян як складова соціального забезпечення.

Тема 3. Соціальна допомога та підтримка осіб з інвалідністю

Поняття «інвалідність» та його види. Соціальні заклади й стаціонарні установи по роботі з особами з інвалідністю. Напрями роботи з людьми, які мають фізичні чи психологічні вади. Реалізація соціальних заходів на різноманітних рівнях.

Тема 4. Система надання соціальної допомоги людям похилого віку та самотнім.

Соціальний статус, психологічні особливості людей похилого віку, самотніх. Особливості роботи будинків-інтернатів для людей похилого віку. Робота відділів соціального патронажу та обслуговування людей похилого віку та самотніх.

Тема 5. Соціальна робота з дітьми, які залишилися без батьківського піклування

Сирітство та бездоглядність як соціальні явища. Теоретичні засади та принципи роботи. Методи і методики роботи. Організація надання допомоги у зарубіжних країнах та в Україні. Фостерінг як технологія соціальної роботи. Опіка. Усиновлення. Патронатна родина. Дитячий будинок сімейного типу.

Тема 6. Соціальна робота з людьми з інтелектуальною недостатністю.

Становище людей з інтелектуальною недостатністю. Теоретичні засади та принципи роботи. Імпаурмент (наснаження, активізація) родин розумово відсталих клієнтів. Методи і методики роботи. Система надання соціальних послуг. Центр трудової реабілітації розумово відсталих інвалідів.

Тема 7. Соціальна робота з сім'ями різного типу.

Сутність поняття "сім'я". Особливості соціальної роботи із сім'єю. Конкретні технології соціальної роботи із сім'єю. Соціально-виховна робота з молоддю як умова підготовки до сімейного виховання. Проблема батьків і

дітей у сучасній сім'ї. Психолого-педагогічна допомога молодій сім'ї. Деякі технологічні аспекти соціальної роботи у дитячих будинках сімейного типу

Тема 8. Соціальний захист жінок та соціальна робота.

Жінка і соціально-культурне середовище. Психологічні й тендерні дослідження. Правовий аспект соціального захисту жінок. Діяльність державних і недержавних організацій та установ із соціальної роботи з жінками.

Тема 9. Організація соціальної роботи з молоддю.

Молодь як специфічна соціально-демографічна група. Проблеми молоді. Соціальна профілактика. Соціальне обслуговування. Соціальна реабілітація. Соціальна допомога (підтримка) молоді. Соціальний супровід. Соціальне інспектування.

Тема 10. Соціальна робота з особами, які мають алкогольні та наркотичні проблеми.

Адиктивна поведінка: поняття, види, причини та наслідки. Особливості впливу алкоголізму на процеси соціалізації: зміни поведінки під впливом зловживання алкоголем, формування хвороби. Соціально-психологічні і медико-біологічні показники статусу хворої людини. Робота зі спеціальними групами клієнтів, хворими на алкоголізм. Соціально-психологічні підходи до роботи з алкоголіками. Організаційні умови і принципи функціонування груп взаємопідтримки. Досвід функціонування груп в Україні. Специфіка формування наркотичної хвороби : поняття про психологічні та фізичну залежність. Робота зі спеціальними групами клієнтів, хворих на наркоманію. Цільові програми лікування та реабілітації наркоманів. Світові стратегії розв'язання проблем наркотизації. Організаційні умови і принципи функціонування груп взаємопідтримки. Спілкування та взаємодія з клієнтами в процесі реабілітації. Особливості соціального відновлення після реабілітації.

Тема 11. Організація роботи з людьми без визначеного місця проживання. Вулична соціальна робота.

Категорія громадян, які відносяться до осіб без визначеного місця проживання. Соціальний портрет осіб без визначеного місця проживання. Специфіка роботи з людьми без постійного місця проживання. Вулична соціальна робота. Діяльність та оцінка можливостей громадських організацій, які працюють з бездомними.

Тема 12. Соціальна робота з дітьми

"Діти вулиці" та їх шлях до вулиці. Соціально-правові основи захисту дітей, що потребують соціально-педагогічної допомоги. Причини появи соціального явища — "діти вулиці". Технології соціальної роботи з "дітьми вулиці" та соціально незахищеними дітьми та підлітками. Робота з кризовими сім'ями як попередження появи "дітей вулиці" і соціально незахищених дітей. Вулична соціальна робота.

Тема 13. Соціальна робота з групами клієнтів, які стали жертвами насильства в сім'ї.

Діти і жінки як особлива категорія клієнтів у соціальній роботі. Проблема насильства над жінками. Етапи насилля. Профілактика насилля в родині. Теорії подолання наслідків насилля. Основні проблеми насильства. Державна політика щодо покращення становища жінок та дітей в Україні. Особи похилого віку як жертви насилля.

Тема 14. Організація роботи з жертвами «торгівлі людьми».

Правові основи соціальної роботи у сфері попередження торгівлі людьми. Мета, завдання та принципи соціальної роботи по упередженню торгівлі людьми і надання допомоги потерпілим. Соціальна профілактика торгівлі людьми. Соціальна реабілітація потерпілих від торгівлі людьми. Соціально-психологічний портрет потерпілих від торгівлі людьми. Причини і наслідки торгівлі жінками в Україні. Українські ініціативи, направлені на запобігання та протидію торгівлі людьми. Принципи допомоги жінкам, потерпілим від торгівлі людьми.

Тема 15. Специфіка соціальної роботи з людьми суїцидальної поведінки.

Загальне поняття суїциду. Соціально-психологічний портрет осіб, що схильні до суїцидальної поведінки. Ознаки та характеристики суїцидальної поведінки. Причини, мотиви суїцидальних явищ. Сучасні концепції самогубств. Соціальна профілактика суїцидальної поведінки. Специфіка соціальної роботи з людьми суїцидальної поведінки.

Тема 16. Організація соціального супроводу особам, які повернулися з місць позбавлення волі

Соціальний супровід звільнених з місць позбавлення волі. Мета і зміст соціальної роботи з особами, що повернулися з місць позбавлення волі. Профілактична робота. Роль соціальних служб у ре соціалізації. Характер діяльності соціального працівника щодо колишніх засуджених у відкритому середовищі. Форми і методи соціальної роботи з колишніми засудженими. Індивідуальна робота з клієнтом.

Тема 17. Соціальна робота з людьми, які мають психічні розлади.

Особливості психічних розладів. Теоретичні засади та принципи роботи. Характерні риси соціальної роботи у психіатрії. Методи і методики роботи. Індивідуальна робота з клієнтом. Робота з сім'ями людей, які мають психічні розлади. Організація надання допомоги.

Рекомендована література

1. Соціальна робота: В 3 ч. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2004.- Ч. 3.: Соціальна робота з конкретними групами клієнтів / А.М. Бойко, Н.Б. Бондаренко, О.С. Брижовата та ін.; За ред. Т.Семигіної, І. Григи.- 2004.- 224 с.

2. Соціальна робота в Україні: перші кроки./ За ред. В. Полтавця. - К.: КМ Academia, 2000.- 236 с.

3. Капська А.Й. Соціальна робота: Навчальний посібник.- Київ: Центр навч. літератури, 2005р., 328 с.

4. Тюття Л.Т., Іванова І.Б. Соціальна робота: теорія і практика. - К.: Знання, 2008.- 574 с.
5. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи./ А.И. Капська, О.В. Безпалько.- К.: ДЦССМ, Держ. інститут проблем сім'ї та молоді, 2002
6. Соціальна робота: технологічний аспект: Навчальний посібник./ За ред. проф. А.Й. Капської.- К.: Центр навчальної літератури, 2004
7. Історія, теорія і практика соціальної роботи в Україні: Навч. Посібник для суд. вищ. нач. закл. / Упорядники: С.Л. Харченко, М.С. Кратінов, Л.Ц. Ваховський та ін. – Луганськ: Альма-Матер, 2005. -408

3. МЕТОДИ І ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Метою викладання дисципліни «Методи і організація соціальних досліджень» є формування у студентів системно-теоретичного уявлення про основні методологічні принципи, категорії, функції, форми і методи конкретно-соціальних досліджень та їхні практичні можливості у пізнанні і прогнозуванні соціальних процесів.

Завдання:

- формування знань про особливості функціонування соціальних об'єктів;
- ознайомлення з методами аналізу соціальних процесів та явищ суспільного життя;
- отримання об'єктивної та достовірної соціальної інформації для побудови теорій, концепцій та розробки програм розвитку соціальних інститутів, організацій та закладів освіти, науки, культури тощо;
- формування різних типів вибіркового дослідження;
- використання методів збору та аналізу емпіричної інформації;
- ознайомлення з методами аналізу соціальної статистики та математичної обробки отриманої емпіричної інформації;
- використання інформаційно-комп'ютерних технологій при проведенні соціологічних досліджень.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- концепції соціального дослідження та репрезентації результатів у друкованих засобах масової інформації;
- характеристику соціально-педагогічного та соціологічного підходу до розуміння соціальної та професійної культури студентської молоді, відокремлення складників культури, пояснення того, як відбувається регуляція поведінки у молодіжних групах та суспільстві;

- описання механізмів соціальних відхилень у молодіжному середовищі, відмінностей культурно-засуджуваних та соціально-схвалюваних відхилень, пояснення їхніх особливостей.

вміти:

- складати аналітичний звіт щодо результатів наукового дослідження та формувати практичні рекомендації;
- здійснювати соціально-педагогічний моніторинг проблем пізнання, спілкування та діяльності учнівської і студентської молоді.
- використовувати методи різних наукових галузей – психології, педагогіки, соціології, соціальної психології тощо;
- упровадження соціологічних та педагогічних методів у процес аналізу первинної емпіричної інформації.

Перелік тем для вивчення:

Тема 1. Теоретичні основи соціального дослідження

Соціологія та її методи. Розвиток теоретичних основ методології емпіричного соціального дослідження та практика емпіричних досліджень. Сутність, предмет та об'єкт соціального дослідження. Структурний поділ соціології на три рівня. Макросоціологія та мікросоціологія. Об'єкт та предмет соціального дослідження. Види соціологічного дослідження: аналітичне дослідження; пілотажне дослідження; описове дослідження

Тема 2. Методологічні засади соціального дослідження

Соціальне дослідження як методологічний елемент соціології. Теоретико-методологічна, методична та організаційно-технологічна частини соціального дослідження. Соціальний факт та проблеми його дослідження. Перетворення емпіричного соціального факту в науково-теоретичний соціальний факт. Етапи методологічної розробки програми соціального дослідження. Визначення об'єкту соціального дослідження та понятійного апарату. Метод аналізу операцій та понять. Матриця інформаційних досліджень. Процес аналізу операцій та понять. Обґрунтування понятійного апарату соціального дослідження. Етапи

процесу інтерпретації соціального дослідження. Формулювання гіпотез і завдань дослідження. Інструментарій дослідження (анкети, бланки стандартизованих інтерв'ю, гайди (сценарії) фокусованих групових інтерв'ю).

Тема 3. Типологія соціальних досліджень

Формування вибіркової сукупності в соціальному дослідженні. Етапи процесу формування вибірки. Етапи відбору одиниць аналізу. Одноступеневий та багаступеневий відбір одиниць аналізу. Відбір одиниць генеральної сукупності. Гніздовий відбір одиниць аналізу. Переваги гніздового відбору перед вірогідним і районованим. Статистичний відбір одиниць об'єкта дослідження. Квотна вибірка. Складнощі пошуку респондентів. Типологічні дослідження.

Тема 4. Вимірювання соціальних характеристик об'єкта дослідження

Проста номінальна шкала. Процедура вимірювання. Шкали вимірювання: «назв», «порядку», «інтегральна», «відносин». Групування елементів за подібністю. Визначення частот у натуральних величинах. Порядкова шкала. Рангова шкала. Метрична шкала. Обґрунтованість шкали. Надійність шкали. Якісні та кількісні характеристики об'єкта дослідження.

Тема 5. Методика збору, обробки, аналізу та інтерпретації соціальної інформації

Аналіз документів. Типи документів за формою фіксації. Контент-аналіз документів. Аналіз змісту документів. Спостереження як метод соціального дослідження. Класифікації спостереження: включне та невключне, відкрите та закрите, стандартизоване та не стандартизоване. Опитування в соціальному дослідженні. Анкетування як спосіб збору емпіричної інформації. Вступна, основна та демографічна (паспортична) частини анкети. Інтерв'ю. Телефонне інтерв'ю. Фокусоване групове інтерв'ю. Особливості сфокусованого групового інтерв'ю. Експертні

опитування. Метод експертних оцінок. Етапи експертизи. Біографічний метод.

Рекомендована література

1. Паніна Н. В. Технологія соціологічного дослідження. – 2-ге вид., перероб і доп. – К. : Інститут соціології НАН України, 2001.- 230с.
2. Сурмин Ю.П., Туленков Н.В. Методология и методы социологических исследований: Учеб. пособие. – К.: МАУП, 2000. – 304 с. .
3. Паниотто В.И. Качество социологической информации: Методы оценки и процедуры обеспечения. – К.: Наукова думка, 1986. – 207 с.
4. Паниотто В.И., Максименко В.С. Количественные методы в социологических исследованиях. – К.: Наук. Думка, 1982.
5. Білан Л. Л. Методика викладання у вищій аграрній школі: Навчальний посібник. Ніжин, ПП Лисенко, 2010. 299 с.
6. Михайличенко О. В. Методика викладання суспільних дисциплін у вищій школі: навчальний посібник. Суми: СумДПУ, 2009. 122 с.

4. СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ

Метою викладання дисципліни «Соціальне забезпечення населення» є підготовка фахівців до практичної діяльності в галузі соціального захисту та соціального забезпечення населення, опанування технологіями соціальної допомоги різним соціально уразливим групам населення, розгляд особливостей соціальної політики та соціального забезпечення населення України в сучасних соціально-економічних умовах.

Завдання вивчення дисципліни

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- поняття, сутність та складові соціальної політики держави;
- місце соціального забезпечення у структурі соціального захисту населення;
- напрямки вдосконалення системи соціального забезпечення в Україні.

Вміти:

- застосовувати необхідні методи роботи з певними уразливими категоріями населення;
- визначати способи інтеграції досвіду вітчизняних спеціалізованих соціальних служб щодо особливих груп клієнтів та оцінювати ефективність його впровадження.

Перелік тем для вивчення:

Тема 1. Принципи і роль соціального забезпечення та соціального захисту населення

Соціальна сутність сучасної держави та її роль у забезпеченні соціальних прав громадян. Поняття «соціальний захист» та «соціальне забезпечення». Основні елементи соціального захисту, соціального забезпечення, соціальної політики. Принципи соціального захисту населення: принцип адресності, принцип соціального страхування, принцип соціального забезпечення, принцип допомоги, принцип соціальної

солідарності. Види державної допомоги. Взаємозв'язок соціальної роботи та соціального забезпечення населення. Концепція соціального забезпечення населення України. Конституція України та право населення на соціальне забезпечення.

Поняття соціального забезпечення та його основні функції. Право громадян України на соціальне забезпечення. Фінансування соціального забезпечення та перспективи його розвитку. Організаційно-правові форми соціального забезпечення. Державні соціальні стандарти і соціальні гарантії в системі соціального забезпечення.

Тема 2. Міжнародний досвід в сфері соціального забезпечення та його вплив на формування сфери соціального забезпечення в Україні

Моделі соціального захисту в зарубіжних країнах: континентальна, англосаксонська, скандинавська. Міжнародні принципи соціального забезпечення. Система соціального захисту, яка формується в рамках Європейського Союзу. Пенсійні реформи в країнах колишнього Радянського Союзу і Східної Європи. Нормативно-правова база України стосовно норм міжнародного договору. Об'єкти та суб'єкти права соціального забезпечення.

Тема 3. Соціальні ризики та потреба населення у соціальному забезпеченні

Поняття та ознаки соціальних ризиків. Система соціальних ризиків. Законодавство України щодо вирішення проблем соціально-уразливих громадян. Матеріальне забезпечення населення від соціальних ризиків (хвороба, інвалідність, старість, втрата годувальника, безробіття, нещасний випадок на виробництві тощо). Поняття та принципи формування державних соціальних стандартів, соціальних норм і нормативів. Прожитковий мінімум – базовий державний соціальний стандарт. Державні соціальні гарантії, порядок їх визначення та затвердження.

Тема 4. Загальні поняття системи соціального страхування

Сутність понять: соціальний ризик, соціальне страхування, соціальна допомога. Характеристика історичних етапів розвитку систем соціального страхування в країнах з ринковою економікою. Порівняльний аналіз систем соціального страхування в країнах з ринковою економікою. Проблеми реформування системи соціального страхування України та у мировій практиці. Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Тема 5. Організаційно-правові форми соціального забезпечення в Україні

Поняття та види організаційно-правових форм соціального забезпечення. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування – основна організаційно-правова форма соціального забезпечення. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. Страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням. Страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності. Страхування на випадок безробіття. Недержавне соціальне страхування. Асигнування з бюджету як організаційно-правова форма соціального забезпечення. Система пенсійного забезпечення в Україні. Недержавне пенсійне забезпечення.

Рекомендована література

1. Право соціального забезпечення: Навч. посіб. для студ. юрид. спец, вищ. навч. закл. // За ред. П. Д. Пилипенка. — К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2006. — 496 с. [Електронний ресурс] .-Режим доступу: <http://www.ukrreferat.com/index.php?referat=73&pg=0&lang=book>

2. Борецька Н. П. Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми: Монографія. —Донецьк: Янтра, 2001. -352 с

3. Правознавство: Підручник. [В. Ф. Опришко, Ф. П. Шульженко, С. І. Шимон та ін.; За заг. ред. В. Ф. Опришка, Ф. П. Шульженка]. - К.: КНЕУ, 2003. - 767 с.

4. Безугла В. О., Загірняк Д. М., Шаповал Л. П. Б 40 Соціальне страхування. Навч. Посіб. - К.: Центр учбової літератури, 2011. - 208 с.
[Електронний ресурс] . - Режим доступу:
http://ebooktime.net/book_167_glava_1_%D0%90%D0%BD%D0%BE%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F.html

5. Андрющенко А.И. Социальная работа: практикум/ А.И. Андрющенко, И.А. Евдокимова. – Харьков: ХНУ им В.Н. Каразина, 2007. – 108 с.

6. Болотіна Н.Б. Право соціального захисту: становлення і розвиток в Україні: монографія/ Н.Б. Болотіна. – К.: Знання, 2005. – 381 с.